

Інна ЯКУШЕНКО,

orcid.org/0000-0003-4941-9411

*старший викладач кафедри галузевого перекладу та іноземних мов
Херсонського національного технічного університету
(Херсон, Україна) innayakushenko2022@gmail.com*

Олена ПРИХОДЬКО,

orcid.org/0000-0002-8732-3659

*старший викладач кафедри галузевого перекладу та іноземних мов
Херсонського національного технічного університету
(Херсон, Україна) olenaprykhodko@ukr.net*

ЩОДО ПИТАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ)

У статті висвітлюється проблема пошуку та впровадження нових методик, методів та прийомів навчання й освітніх технологій, які спираються на індивідуальні особливості здобувача вищої освіти. Обґрунтовується, що вивчаючи іноземну мову, необхідно враховувати не тільки індивідуальні особливості здобувача вищої освіти, але й нейролінгвістичні та психолінгвістичні основи мозку та їхній вплив на сприйняття, усвідомлення та засвоєння нової інформації. Стверджується, що організація навчального середовища, беручи до уваги не тільки індивідуальні особливості сприйняття здобувача вищої освіти, але й нейролінгвістичні та психолінгвістичні основи мозку та їхній вплив на сприйняття та усвідомлення інформації, дозволяє оптимізувати та інтенсифікувати навчальний процес та вдосконалити систему засобів і методів презентації навчального матеріалу з метою підвищення ефективності навчального процесу та професійного розвитку особистості. Здійснюється аналіз досліджень наукових робіт як вітчизняних, так і зарубіжних науковців з метою виявлення основних наукових постулатів з досліджуваної теми.

Поняття методу і моделі нейролінгвістичного програмування, каналів сприйняття інформації особистості та психотипів, неврологічних та нейролінгвістичних особливостей роботи мозку, концепції «ресурсного стану» детально розглядаються та систематизація оптимальних шляхів організації навчального процесу і викладення навчальної інформації на заняттях з іноземної мови (англійської) з урахуванням нейролінгвістичних та психолінгвістичних аспектів роботи мозку пропонується. Рекомендується проведення діагностичних тестів на перших заняттях з іноземної мови з метою виявлення психотипу студентів та методично – коректної організації навчальних занять. Підкреслюється, що мотивація студентів та їх емоційний стан відіграють важливу роль під час вивчення іноземної мови (англійської).

Ключові слова: *індивідуальні особливості, нейролінгвістичні та психолінгвістичні особливості, моделі нейролінгвістичного програмування, канали сприйняття інформації особистості, психотипи, концепція «ресурсного стану».*

Inna YAKUSHENKO,

orcid.org/0000-0003-4941-9411

*Senior Lecturer at the Department of Specialised Translation and Foreign Languages
Kherson National Technical University
(Kherson, Ukraine) innayakushenko2022@gmail.com*

Olena PRYKHODKO,

orcid.org/0000-0002-8732-3659

*Senior Lecturer at the Department of Specialised Translation and Foreign Languages
Kherson National Technical University
(Kherson, Ukraine) olenaprykhodko@ukr.net*

THE RELEVANCE OF NEURO-LINGUISTIC PROGRAMMING IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE (ENGLISH)

The article highlights the problem of searching for and implementing new methods, techniques, teaching methods, and educational technologies based on the individual characteristics of a higher education seeker. It is substantiated that when studying a foreign language, it is necessary to consider the particular characteristics of a higher education seeker and the

neurolinguistic and psycholinguistic foundations of the brain and their impact on the perception, awareness, and assimilation of new information. It is argued that the organisation of the learning environment, taking into account not only the individual characteristics of the perception of a higher education seeker but also the neurolinguistic and psycholinguistic foundations of the brain and their impact on the perception and awareness of information, allows to optimise and intensify the learning process and improve the system of means and methods of presenting educational material to increase the efficiency of the educational process and professional development of the individual. The analysis of domestic and foreign scientists' research works is carried out to identify the main scientific postulates on the topic under study.

The concepts of the method and model of neurolinguistic programming, channels of information perception of personality and psycho types, neurological and neurolinguistic features of brain functioning, and the concept of 'resource state' are considered in detail. The systematisation of optimal ways of organising the educational process and presentation of academic information in foreign language (English) classes with due regard for neurolinguistic and psycholinguistic aspects of brain functioning is proposed. It is recommended that diagnostic tests be conducted at the first foreign language classes to identify students' psychotypes and methodically correct the organisation of classes. It is emphasised that students' motivation and emotional state play an important role in learning a foreign language (English).

Key words: *individual peculiarities, neurolinguistic and psycholinguistic peculiarities, models of neurolinguistic programming, channels of perception of information, psychotypes, concept of 'resource state'.*

Постановка проблеми. У царині використання цифрових технологій, глобалізації та новітніх досліджень функціонування головного мозку здійснюється пошук та впровадження нових методик, методів та прийомів навчання й освітніх технологій, які спираються на індивідуальні особливості здобувача вищої освіти. Проте під час вивчення іноземної мови (ІМ), необхідно враховувати не тільки індивідуальні особливості здобувача вищої освіти, але й нейролінгвістичні та психолінгвістичні основи мозку та їхній вплив на сприйняття, усвідомлення та засвоєння нової інформації. Організація навчального середовища, беручи до уваги індивідуальні особливості сприйняття здобувача вищої освіти дозволяє оптимізувати та інтенсифікувати навчальний процес та вдосконалити систему засобів і методів презентації навчального матеріалу з метою підвищення ефективності навчального процесу та професійного розвитку особистості.

Психолінгвістичний підхід охоплює безліч наукових напрямків (когнітивна та прикладна психологія, біхевіоризм, лінгвістика, нейролінгвістика, біологічна лінгвістика, психолінгвістика, раціоналізм, менталізм та ін.). Нейролінгвістичне програмування (НЛП) є одним з важливих та цікавих інструментів для вивчення ІМ, адже його застосування сприяє: покращенню комунікативних навичок – НЛП дозволяє розвивати навички спілкування, включаючи вимову, акцент, мовний ритм та інтонацію, що важливо для успішного спілкування в іншомовному середовищі; підвищенню рівня мотивації і самодисципліни – НЛП може допомогти створити позитивний психологічний настрій та розробити ефективні стратегії саморегуляції, що сприяє більш успішному вивченню ІМ; розумінню культурних контекстів – НЛП включає в себе аналіз мовної та невербальної поведінки, що може допомогти вам краще розуміти культурні

особливості та нюанси спілкування в іншій країні; ефективному вивченню слів і фраз – застосування технік НЛП, таких як асоціації та ментальні картини, може полегшити запам'ятовування нових слів і фраз, що сприяє розширенню словникового запасу; покращенню віри у власні здібності, адже саме застосування НЛП може допомогти подолати страх перед навчанням ІМ та збільшити віру у власні можливості (Гужва, 2023: 11).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження в галузі інтеграції нейролінгвістики з навчально-виховним процесом, зокрема в контексті вивчення ІМ, проводили: О. Белявська, Н. Бреславець, Л. Жигжитова, Т. Іщук та інші. Нейролінгвістику, як інтердисциплінарну галузь, котра досліджує взаємозв'язок мови і мозку, до складу якої входить нейролінгвістичне програмування, вивчали С. Засекін, Т. Ковалевська, О. Лялька, Г. Тригуб, Л. Шнуровська та інші. Вивченню питання оптимізації вивчення ІМ, зокрема англійської, приділяли увагу І. Жанг, І. Мао, Кс. Сан, Дж. Шейміз тощо.

Мета статті. Метою статті є дослідження поняття методу і моделі НЛП, основних каналів сприйняття інформації, неврологічних та нейролінгвістичних особливостей роботи мозку, концепції «ресурсного стану», систематизації оптимальних шляхів організації навчального процесу та викладення навчальної інформації на заняттях з ІМ (англійської) з урахуванням нейролінгвістичних та психолінгвістичних аспектів роботи мозку.

Виклад основного матеріалу. НЛП – це психотерапевтичний метод і модель комунікації, розроблені в 1970-х роках Річардом Бендлером і Джоном Гріндером. Головна ідея НЛП полягає в тому, що в поведінці і мовленні людини існують внутрішні моделі, які можна вивчити та змінити для досягнення певних цілей та поліпшення якості життя.

Стосовно шляхів викладання ІМ сучасні методисти пропонують різні підходи. Так, наприклад, професор інженерних наук з Оклендського університету в Рочестері (штат Мічиган, США) Барбара Оуклі вважає, що низькі рецептивні навички студентів є наслідком некоректно викладеного матеріалу та відсутності механізмів його засвоєння. Отже, необхідним є засвоєння неврології викладачами для демістифікації процесу навчання. Зокрема, Оуклі наголошує на необхідності пояснення студентам загальних неврологічних та нейролінгвістичних особливостей роботи мозку, які відповідають за зосереджене та розсіяне мислення (Щербіна, 2017: 80).

Для забезпечення як найефективнішого впливу на людей з будь-якою метою, необхідно використовувати індивідуалізований підхід, враховуючи певні психологічні особливості особистості. Одним з таких психологічних аспектів, котрі необхідно комплексно дослідити перед безпосереднім застосуванням НЛП, є канали сприйняття інформації. Каналами сприйняття інформації загальноприйнято вважати фільтри, через які люди сприймають навколишній світ. В НЛП канали сприйняття інформації часто називають субмодальностями, проте, вони також відомі як психотипи особистості. Слід зазначити, що уважно слухаючи співрозмовника, а саме дослухаючись і звертаючи увагу на формулювання ним висловлювань, як правило, не представляється важким визначити провідний канал сприйняття інформації, адже підсвідомо людина використовує відповідні фрази (Жигжитова, 2018: 86).

Так, до основних субмодальностей НЛП відносимо:

- візуальну (картинки, образи) – до ключових фраз відносимо такі, що пов'язані зі словами «бачити», «дивитися» тощо та їхніми варіаціями;
- аудіальну (мова, тембр, гучність, інтонація, звуки) – ключовими фразами є пов'язані зі словами «слухати», «чути» тощо;
- кінестетична (тактильний контакт, орієнтація в просторі) – ключові фрази пов'язані зі словом «відчувати», «торкатися» тощо;
- ольфакторіальна – ця субмодальність є різновидом кінестетичної, проте її носій акцентує увагу не на тактильних відчуттях, а запахах;
- густаторіальна – теж різновид кінестетичної, проте концентрація уваги густаторіалів направлена на смакові відчуття;
- дігитальна – рідкісна субмодальність, адже люди намагаються сприймати світ не з точки зору своїх відчуттів, а з позицій якоїсь абсолютної логіки (Шнуровська, 2013: 152).

Так як люди з різними домінуючими субмодальностями по-різному сприймають світ, отже, по-різному виражають свої емоції та відчуття. Таким чином, завдання викладача полягає в тому, щоб визначити домінуючі канали сприйняття інформації у своїх студентів з метою методично-коректної організації навчального заняття.

На нашу думку, проведення діагностичних тестів на перших заняттях з ІМ відіграє вирішальну роль для відбору стратегій навчання студентів. Пропонуємо під час першого практичного заняття з ІМ (англійської мови) із студентами 1 курсу провести діагностику знань студентів і визначити провідні канали сприйняття ними інформації. З цією метою студентам показують фото нової моделі ноутбуку і задають запитання: «*What model is it? Tell me something about it, please*».

Відповіді на це запитання дійсно допоможуть з'ясувати провідні канали сприйняття інформації:

- Твердження «*I have seen it on TV recently*» означає, що ми матимемо справу з аудіалами;
- Твердження «*I often hear about this model from my friends*» вказує на аудіалів;
- Твердження «*I have used it lately*» допомагає виявити кінестетиків;
- Твердження «*I think everybody will want to buy it*» вказує на ольфакторіалів;
- Твердження «*People who have chosen this model have good taste*» допомагає виявити густаторіалів;
- Твердження «*It has lots of features. I don't know how much it costs*» дає змогу виявити дігиталів.

Ми впевнені, проведення подібного тестування на початку навчання значно допоможе полегшити процес засвоєння навчального матеріалу шляхом аналізу відповідних способів подання інформації, адже саме застосування НЛП під час вивчення ІМ, обумовлює відбір оптимальних засобів і методів навчання, орієнтованих на особистість того, кого навчають.

Викладачеві важливо враховувати індивідуальні особливості студента. В особистісно-орієнтованій методиці викладання досить загальноприйнятим є положення про те, що кожен тип особистості має свої найбільш успішні для нього стратегії вивчення ІМ. Згідно з постулатами нейролінгвістичного програмування, успішність навчання залежить від правильної роботи з психотипом, того, хто навчається. Для кожного типу особистості найбільш успішними будуть певні стратегії вивчення ІМ (Бреславець, 2017: 36).

Ми вважаємо, що в процесі навчання викладачеві слід враховувати індивідуальні особливості студента, а саме:

1. Виявити студентів зі схильністю до різних способів засвоєння мови.

2. Запропонувати їм різні – для кожного типу студента – завдання.

3. Впливати на всі канали сприйняття і переробки інформації.

4. Згуртувати студентів з різними психотипами для органічної роботи в групі, а не тільки індивідуально.

Раніше домінантність півкуль не розглядалась як фактор схильності до вивчення ІМ. Як відомо, ліва півкуля мозку відповідає за аналіз текстів, логіку й об'єктивне сприйняття інформації, у той час як права півкуля – за емоції, уяву та ін. Американський нейропсихолог Р. Сперрі сформулював і довів концепцію функціональної асиметрії мозку, згідно з якою ліва півкуля спеціалізується на вербально – символічних функціях, а права – на просторо – синтетичних (Щербіна, 2017: 80).

Аналізуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що студентам з домінуванням лівої півкулі необхідна логічна подача нового навчального матеріалу: спочатку конструктивний аналіз граматичних структур, потім нових лексичних одиниць (ЛО), що зумовлено можливістю студентів із домінантною лівою півкулею краще обробляти інформацію поетапно. У навчальному процесі для студентів з домінуванням правої півкулі доцільно використовувати мовне занурення, рольові ігри, проекти, оскільки права півкуля головного мозку відповідає за абстрактне мислення, оброблення невербальної інформації та цілісність подачі нового матеріалу (Щербіна, 2017: 80).

Володіння загальними психолінгвістичними та нейролінгвістичними званнями сприяє кращому розумінню, яким чином людина сприймає та засвоює нову інформацію. Полісенсорне навчання надає змогу ефективніше засвоювати інформацію в пам'яті та ґрунтується на типі сенсорних каналів сприйняття (зоровий (візуали), слуховий (аудіали) і кінестетичний). У студентів із домінантною лівою півкулею головного мозку переважає аудіальний канал сприйняття нової інформації, у студентів з домінуванням правої півкулі – кінестетичний і візуальний (Щербіна, 2017: 81).

Студенти з переважаючим візуальним каналом сприйняття інформації (візуали) багато читають і внаслідок цього отримують більше уявлення про характер і структуру мови. Вони краще сприймають новий матеріал, коли він написаний в книзі, на дошці, представлений схематично. Візуали краще

справляються з письмовими завданнями і контрольними роботами, краще пишуть перекази, ніж переказують текст усно. Вони краще опановують правила правопису і, відповідно, роблять менше орфографічних помилок.

Аудіали краще сприймають тексти на слух, з більшим бажанням слухають лекції. Відповідно, вони краще пишуть переказ, з великим задоволенням слухають аудіо записи, а не надруковані в книзі тексти. Вони із задоволенням розігрують діалоги, беруть участь в дискусіях, переказують текст в формі інтерв'ю. Вони люблять сприймати мовний матеріал з аудіо- та відеоматеріалів.

Студенти-кінестетики краще засвоюють іншомовний матеріал, коли можуть використовувати його у рольовій грі, в грі зі словами, написаними на картках. Для моторних студентів не уявляє особливості праці багаторазово написати незнайоме слово, довівши цю дію до автоматизму. Вони із задоволенням виходять до дошки, беручи участь в розігруванні сценок з вивченого матеріалу (Гужва, 2023: 13).

У галузі нейролінгвістичного програмування, зокрема в контексті навчання, широко використовується концепція «ресурсного стану», що є ідеальним для результативного навчання. Цей стан характеризується впевненістю і бадьорістю, коли особа відчуває приріст енергії та здатність виконувати завдання. У сфері НЛП існують спеціальні методи, спрямовані на досягнення і підтримання такого бажаного «ресурсного стану», і на забезпечення його тривалості за необхідності (Ішук, 2014: 244).

Для успішного засвоєння навчального матеріалу доцільним є врахування психологічних чинників навчання ІМ, до яких можна віднести мотивацію студента, емоційний стан і організацію педагогічного процесу. Емоції людини виражають оцінку чи ставлення до ситуації. На думку доктора філософії Дж. Слоуна, експресивність міміки обличчя мовця впливає на ефективність опанування нового навчального матеріалу (Щербіна, 2017: 80).

Отже, розглянувши поняття та сутність психолінгвістичного підходу, каналів сприйняття інформації, та неврологічних та нейролінгвістичних особливостей роботи мозку, з'ясувавши алгоритм практичного використання даного підходу та методу НЛП як корисного інструменту для ефективного вивчення ІМ, стверджуємо, що НЛП сприяє індивідуалізації в освітньому процесі, зокрема під час вивчення ІМ, а також значно оптимізує і інтенсифікує його.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бреславець Н. О. Нейролінгвістичне програмування в контексті інтерактивного навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2017. Вип. 58. С. 34–40.

2. Гужва Світлана. Нейролінгвістичне програмування в контексті вивчення іноземних мов. *International Science Journal of Education and Linguistics*. 2023. Vol. 2, Issue 6. P. 9–15.

3. Жигжитова Л. М. Застосування принципів нейролінгвістичного програмування під час навчання іноземним мовам. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 61. С. 84–87.

4. Ішук Т. Т. Нейролінгвістичне програмування як ефективний метод навчання перекладу: аспект пізнавальної функції мови. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2014. Вип. 8. С. 242–248.

5. Щербіна Т. Р. Вплив нейролінгвістичних і психолінгвістичних особливостей функціонування мозку на рівень успішності здобувачів вищої освіти в навчанні другої іноземної мови (китайської). *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 80 (2). С. 78–82.

6. Шнуровська Л. В. Нейрологія білінгвізму: фактори та ознаки. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. : Філологія*. 2013. Т. 16, № 2. С. 150–157.

REFERENCES

1. Breslavets, N. A. (2017). Neuro-linguistic programming in the context of interactive learning. *Naukovyi Chasopys Natsionalnoho Pedagogichnoho Universytetu imeni Drahomanova. Serii 5: Pedagogichni nauky: realii ta perspektyvy – Scientific Journal of Drahomanov National Pedagogical University. Series 5: Pedagogical Sciences: Realities and Perspectives*. Vol. 58, 34-40. [in Ukrainian].

2. Huzhva, Svitlana. (2023). Neuro-linguistic programming in the context of foreign language learning. *International Science Journal of Education and Linguistics*. 2 (6), 9-15. [in Ukrainian].

3. Zhigzytova, L. M. (2018). Zastosuvannya pryncypiv neirolinhvistychnoho prohramuvannia pid chas vyvchennia inozemnykh mov. [Application of the principles of neuro-linguistic programming in foreign language teaching]. *Naukovyi Chasopys Natsionalnoho Pedagogichnoho Universytetu imeni Drahomanova. Serii 5: Pedagogichni nauky: realii ta perspektyvy – Scientific Journal of Drahomanov National Pedagogical University. Series 5: Pedagogical Sciences: Realities and Perspectives*. Vol. 61, 84-87. [in Ukrainian].

4. Ishchuk, T. T. (2014). Neuro-linguistic programming as an effective method of teaching translation: an aspect of the cognitive function of language. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyt'skoho derzhavnoho pedagogichnoho universytetu imeni Ivana Franka. – Actual Issues of the Humanities: Interuniversity Collection of Scientific Works of Young Scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University*. 8, 242-248. [in Ukrainian].

5. Shcherbina, T. R. (2017). Vplyv neirolinhvistychnykh i psyholohichnykh osoblyvostei funktsionuvannia mozku na riven uspishnosti zdobuvachiv vyshshoi osvity v navchanni druhoi inozmnoi movy (kytayskoi) [Influence of neuro-linguistic and psycholinguistic features of brain functioning on the level of success of higher education seekers in learning a second foreign language (Chinese)]. *Zbirnyk naukovykh prats Hersonskoho derzhavnoho universytetu. – Collection of Scientific Works of Kherson State University. Pedagogical Sciences*. 80 (2), 78-82. [in Ukrainian].

6. Shnurovska, L. V. (2013). Neurolohiia bilinhvizmu: factory ta oznaky [Neuroscience of bilingualism: factors and signs]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Serii: Filohiia – Bulletin of the Kyiv National Linguistic University. Series: Philology*. 16(2), 150-157. [in Ukrainian].